

Vergaderjaar 2000–2001

27 670

Wijziging van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in verband met het vervallen van de wettelijke leeftijdsgrens voor commissarissen

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemeen

In het wetsvoorstel wordt voorgesteld om de wettelijke leeftijdsgrens voor commissarissen te laten vervallen. In het rapport «leeftijdsgrenzen in wet- en regelgeving» van het Ministerie van Justitie en het Ministerie van Binnenlandse Zaken uit maart 1996 werden vraagtekens geplaatst bij het gebruik van de wettelijke leeftijdsgrens voor commissarissen om de kwaliteit van het toezicht te waarborgen. In het nader kabinetsstandpunt van 2 maart 1998 op dat rapport werd in het overzicht van activiteiten en voor-nemens bij de brief aangegeven dat de wettelijke leeftijdsgrens voor commissarissen zou worden vervangen door de mogelijkheid bij de statuten regels te stellen omtrent de maximale benoemingstermijnen en de mogelijkheden van herbenoeming.

De raad van commissarissen en de leeftijdsgrens

De raad van commissarissen van een rechtspersoon heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in de rechtspersoon en de daarmee verbonden onderneming. De raad staat het bestuur met raad ter zijde. Bij de vervulling van de toezichthoudende en adviserende taak richt de raad zich naar het belang van de rechtspersoon en de daarmee verbonden onderneming. De raad van commissarissen is verplicht bij grote coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen en bij structuurvennootschappen.

De artikelen 2:57a lid 3, 2:142 lid 4 en 2:252 lid 4 BW bepalen dat degene die de leeftijd van 72 jaren heeft bereikt niet meer tot commissaris van een coöperatie, onderlinge waarborgmaatschappij, naamloze vennootschap of besloten vennootschap kan worden benoemd. Voorts moet een commissaris uiterlijk aftreden op de dag waarop de jaarlijkse algemene vergadering wordt gehouden in het boekjaar waarin hij de leeftijd van 72 jaren heeft bereikt. Bij de statuten kan de leeftijdsgrens lager worden gesteld.

De grens van 72 jaren is in 1971 in Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek opgenomen. Met het stellen van de leeftijdsgrens werd beoogd een naar behoren functionerende raad van commissarissen te waarborgen. De grens werd op 72 jaren gesteld om de bestuurder die op zijn zestigste met pensioen gaat en daarna toetreedt tot de raad van commissarissen van een structuurvennootschap nog twee keer te kunnen herbenoemen. Bij structuurvennootschappen vindt de benoeming steeds voor vier jaren

plaats. Hetzelfde geldt voor grote coöperaties en grote onderlinge waarborgmaatschappijen. Bij gewone coöperaties, onderlinge waarborgmaatschappijen en vennootschappen is de periode van benoeming niet wettelijk geregeld.

Schrapping van de leeftijdsgrens

Zoals vermeld is de bedoeling van de leeftijdsgrens in Boek 2 een naar behoren functionerende raad van commissarissen te garanderen. De opvatting dat een persoon die de leeftijd van 72 jaren heeft bereikt per definitie niet meer in staat is om zijn taak naar behoren uit te oefenen, is echter niet langer houdbaar. Commissarissen ouder dan 72 jaren hebben vaak een schat aan kennis en ervaring op grond waarvan zij goed in staat kunnen zijn de hun opgedragen toezichthoudende en adviserende taken te vervullen. Ook het feit dat de leeftijdsgrens kan worden gebruikt om een minder goed functionerende commissaris te laten aftreden, zonder dat op de inhoudelijke redenen daarvoor behoefte te worden ingegaan, is geen gerechtvaardigde reden om de wettelijke leeftijdsgrens in stand te houden. Het functioneren behoort onafhankelijk van de leeftijd te worden beoordeeld. De wet biedt daarvoor de nodige mogelijkheden. Bij structuurvennootschappen worden commissarissen voor een periode van vier jaren benoemd. De algemene vergadering en de ondernemingsraad hebben rechten van aanbeveling en bezwaar. De benoemingsprocedure en de benoeming voor bepaalde tijd laten voldoende ruimte open om het functioneren van de commissaris zo nodig in heroverweging te nemen. Bij grote coöperaties en grote onderlinge waarborgmaatschappijen geldt hetzelfde.

Bij een gewone coöperatie, onderlinge waarborgmaatschappij en naamloze of besloten vennootschap is de periode van benoeming niet wettelijk geregeld. Om te voorkomen dat een commissaris voor onbepaalde tijd wordt benoemd en uiteindelijk naar de arbitraire leeftijdsgrens van 72 jaren moet worden gegrepen om het commissariaat te beëindigen, heeft de door de Vereniging voor Effectenhandel en de Vereniging van effectenuitgevende ondernemingen ingestelde commissie corporate governance voorgesteld om de zittingstermijn ook hier aan termijnen te verbinden. Ook het Nederlands Centrum voor Directeuren en Commissarissen heeft voor de benoeming voor bepaalde tijd gepleit. De benoemingsprocedures zouden het in combinatie met een zittingsduur voor bepaalde tijd mogelijk maken om het functioneren van een commissaris te evalueren en het commissariaat zo nodig te beëindigen. De wet laat zo'n benoeming voor bepaalde tijd reeds toe.

De commissie corporate governance heeft aangegeven dat de benoeming van een commissaris nooit vanzelfsprekend is, maar gebaseerd moet zijn op een positief oordeel omtrent zijn functioneren. De commissie heeft enkele concrete aanbevelingen gedaan om een verantwoorde commissariskeuze te maken. Zo zou de samenstelling van de raad van commissarissen moeten worden geëvalueerd. In het jaarverslag zou de leeftijd van de commissarissen moeten worden vermeld. Er zou niet meer dan één voormalige bestuurder moeten worden benoemd. En bij de herbenoeming zou moeten worden overwogen of vers bloed niet wenselijk zou zijn.

Het belang van goed toezicht kan aldus op een meer op de concrete situatie toegespitste wijze worden gediend. Een wettelijke leeftijdsgrens is daarvoor niet nodig. Deze wet staat niet in de weg aan de opname van een leeftijdsgrens in statuten. Wel wordt een signaal afgegeven dat het stellen van leeftijdsgrenzen nooit vanzelfsprekend is. Voor de opname en de hoogte van een leeftijdsgrens moeten objectief gerechtvaardigde redenen kunnen worden aangeven.

De Minister van Justitie,
A. H. Korthals